‘DAT HET DAK LEKT, DAAR KAN HET GEBOUW NIETS AAN DOEN.’

Met haar fleurige jurk en kordate voorkomen zou ze zelf Mevrouw Meijer kunnen zijn, maar Wilma Kempinga is een kunsthistorica en Mevrouw Meijer is een stichting. Die ongesubsidieerd opkomt voor het behoud van Nederlandse schoolgebouwen. ‘Behoud is altijd duurzamer.’

‘Onlangs besloot de gemeenteraad van Maastricht over een hamerstuk: de sloop en herbouw van álle middelbare scholen in de gemeente’, vertelt Wilma Kempinga, ‘In diezelfde vergadering was het volgende agendapunt het duurzaamheidsbeleid van diezelfde gemeente.’ Het Zuid-Limburgse besluit staat niet alleen, overál worden schoolgebouwen uit de jaren 70, 80 en 90 beschouwd als afgeschreven, rijp voor de sloop en vervanging door nieuwbouw. Kempinga: ‘Daar worden geen landelijke cijfers over bijgehouden, het zijn plaatselijke beslissingen. Maar het is overál. Iedereen denkt: wat jammer dat mijn oude school er niet meer is. Dat heeft dus echt iedereéén.’

Flexibele en doordachte schoolontwerpen Terwijl, en dat is het punt van de circa tien jaar geleden door Kempinga en architect Tjeerd Wessel opgerichte stichting, ‘economische afschrijving heel wat anders is dan bouwkundige afschrijving. Over scholenbouw is na de Tweede Wereldoorlog heel goed en grondig nagedacht. Dat is in documenten terug te vinden en ook in de scholen zelf: heel flexibele gebouwen, vaak met een stevig skelet op een breed grid, met veel daglichttoetreding en door het kunnen openzetten van ramen genoeg frisse lucht.’ Dat in de afgelopen decennia die scholen vaak ondeskundig zijn gerenoveerd, waarbij ramen zijn dichtgemaakt en de luchtverversing van installaties moest komen, ligt dus niet aan dat basisontwerp, wil ze maar zeggen. ‘Die hele frisse scholen-campagne had niet gehoeven, en je lost het probleem van slechte lucht in klaslokalen niet op met nog meer apparaten.’ Net zoals achterstallig onderhoud aan scholen tot veel van de klachten van de gebruikers leidt, zoals een schooldirecteur die staand naast een teiltje met lekwater op camera zegt dat het zo niet langer kan. ‘Dat het dak lekt, daar kan het gebouw niets aan doen, dat ligt aan het schoolbestuur.’

Wilma Kempinga in de verbouwde school Nimeto in Utrecht: ‘Scholen maken deel uit van het weefsel van een buurt, iedereen heeft er herinneringen aan.’

FOTO: DIEUWERTJE BRAVENBOER

Hergebruik stimuleren Mevrouw Meijer doet hier iets aan. De stichting neemt schoolbesturen op sleeptouw. Binnen zes maanden inventariseert de stichting het programma van eisen, verricht het een bouwkundig en installatietechnisch assessment en laat ze drie verschillende architecten drie verschillende ontwerpen maken waarvan er tenminste twee gaan over het zoveel mogelijk gebruiken van het bestaande gebouw. Mevrouw Meijer ziet zichzelf ook als een school, voor architecten. Ze benadert daarom voor die ontwerpen steeds nieuwe, meestal jonge, ontwerpers. ‘De jongere generatie architecten wil sowieso heel graag met biobased materialen ontwerpen. En dat past natuurlijk geweldig bij de duurzaamheid die je bereikt door niet te slopen maar te transformeren. Dat is al een besparing van tot 30 procent op je CO_2 uitstoot. Daarnaast is hout een warm en ademend materiaal en samen met biobased isolatie vochtregulerend. Als ik bin-

nenloop bij Nimeto in Utrecht of in De Zevensprong in Best, dan adem ik altijd diep in, de geur is er heerlijk.'
Daar noemt Kempinga twee voorbeelden van de inmiddels zes scholen die onder begeleiding van haar stichting zijn getransformeerd. De verbouwing van het Nimeto (ontwerp Maarten van Kesteren Architecten) won tal van lokale en landelijke prijzen. En de school in Best is net opgeleverd naar ontwerp van buro Kettinghuls en ook daar is veel hout toegepast.

FOTO: WESSEL SPOELDER

De met vele prijzen bekroonde transformatie van Nimeto in Utrecht.

Cadeautjes Naast de twee oprichters bestaat Mevrouw Meijer, genoemd naar de hoofdpersoon in het kinderverhaal *Mevrouw Meijer De Merel* van Wolf Erlbruch, uit een bouwkundige, een kostendeskundige en een installatiedeskundige. Kempinga: 'We hebben het wel altijd over flinke transformaties. Dat voor oudere scholen andere isolatie-eisen golden is duidelijk, dus daar moet je iets aan doen. Meestal is er sprake van wijziging van functies op de locatie, meerdere scholen die samengaan, een kinderopvang, buitenschoolse opvang. Dus aan- of bijbouwen is vaak nodig. In het geval van Nimeto konden door slimme ingrepen ook fijne klaslokalen in de kelder worden gerealiseerd.'
Kempinga: 'Als je een bestaande school hergebruikt krijg je allerlei cadeautjes. Vakscholen zoals Nimeto of oude LTS-sen staan vaak op prominente plaatsen en hebben geweldige praktijklokalen. Die krijg je er dan automatisch bij. Bij nieuwbouw ben je aan veel krappere normen gebonden.'

Volop inzet van hout bij de verbouwing van De Zevensprong in Best.

Traditioneel denken doorbreken De grote Nederlandse scholensloop en -bouw komt volgens Kempinga mede door traditioneel denken bij de gemeentelijke organisaties en het feit dat een klein groepje adviesbureaus eigenlijk altijd bij het proces betrokken worden. 'Mensen denken dat een nieuw gebouw altijd beter is dan transformatie. Dat nieuwbouw veel meer CO_2 en stuikstof uitstoot zien ze niet als hun probleem. Dus worden er eenvormige, liefst prefab schoolgebouwen neergezet. Terwijl de oude scholen vaak verweven zijn met de omringende wijken, voor generaties van buurtbewoners hebben ze een belangrijke betekenis, dat soort subtiele weefsels maak je zo kapot.' ·

JAN MAURITS SCHOUTEN

FOTO'S: MAX HART NIBBRIG